

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

V tomto článku předkládáme čtenářům některé terminologické pojmy a jejich obsah z oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení. Přitom vycházíme z požadavku realizace mezinárodní soustavy měrových jednotek SI.

Biologické napadení

je použití **bojových biologických prostředků** s cílem vyřadit nebo zničit živou sílu, ztížit bojovou činnost vojsk, dezorganizovat týl nebo způsobit vážné škody ve výživě vojsk a obyvatelstva.

Biologické zbraně

jsou druh **zbraní hromadného ničení**. Jsou to prostředky hromadného zasažení osob, zvířat a rostlinstva.

Základ ničivého účinku tvoří biologické prostředky (choroboplodné mikroorganismy, bakteriální jedy).

Bojovými biologickými prostředky se plní munice (střely, pumy, rakety, fúgasy) a jiná zařízení k rozšiřování bojových biologických prostředků (rozstřikovací zařízení).

Biologický průzkum

je jedno z opatření **ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení**.

Jeho cílem je zjistit údaje o **biologickém napadení**, zejména druh použitého prostředku a rozsah zamoření. Na základě jeho výsledku se stanoví opatření k ochraně vojsk a k odstranění následků napadení.

Jeho úkoly plní všechny jednotky chemického a radiačního průzkumu a speciální hygienicko-epidemiologické jednotky zdravotnické služby.

Bojové biologické prostředky

jsou choroboplodné mikroorganismy (bakterie, viry, rickettsie, mikroskopické houby) a jejich produkty (toxiny), růstové hormony rostlin a škůdci rostlin. V širším pojetí se k bojovým biologickým prostředkům řadí i některé druhy hmyzu, hlodavců a jiní biologičtí činitelé, kterých může být použito jako přenašečů choroboplodných zárodků.

Dávka (absorbovaná dávka) ozáření

je podíl energie E_D předané zvolenému množství látky a hmotnosti tohoto množství

$$D = \frac{E_D}{m}$$

Generálmajor ing. Jaromír Jašek, CSc.,
podplukovník ing. Jiří Dojiva, CSc.

Hlavní jednotkou dávky je Joule (J) na kilogram, což je dávka absorbovaná tělesem o hmotnosti jednoho kilogramu odpovídající absorbované energii ionizujícího záření jednoho Joulu. Starší jednotkou dávky je **rentgen**.

Na velikosti dávky je závislé poškození organismu člověka a vznik nemoci z ozáření.

Dezaktivace

je mechanické odstranění radioaktivních látek z výstroje prostředků protichemické ochrany jednotlivce, výzbroje, bojové a dopravní techniky, staveb, terénu, vody, potravin a jiného materiálu.

Dezaktivací se snižuje stupeň radioaktivního zamoření výše uvedených objektů a materiálu pod přípustné normy.

Dezaktivace může být částečná nebo úplná.

Dezinfekce, dezinfekce, deratizace

patří mezi základní hygienicko-protiepidemická opatření při ochraně osob, zvířat a rostlinstva při výskytu epidemického nebo epizootického ohniska po biologickém napadení.

Dezinfekce je ničení choroboplodných zárodků v zevním prostředí, zpravidla na neživých předmětech a ve výmětech nemocných.

Dezinsekce je hubení hmyzu jako skuteného nebo možného přenašeče nákaz.

Deratizace je hubení hlodavců — možných přenašečů nákaz, jmenovitě myši, krys a potkanů.

Doba latence, inkubační doba

Doba latence je období, které proběhne od počátku působení choroboplodné příčiny až do objevení se prvních, zjevných příznaků choroby. V období latentní fáze se zasažený cítí objektivně zdravý. Pojmu se používá zpravidla pro fyzikální a chemická poškození (radioaktivní ozáření, otravy).

Inkubační doba je období od okamžiku, kdy do organismu vniknou choroboplodné zárodky do doby, kdy se objeví první příznaky přenosného onemocnění. Pojmu se používá v epidemiologii; je obecně shodný s latencí.

Hranice zamořeného úseku

je čára, která ohraničuje prostor zamořený radioaktivními a otravnými látkami, nebo bojovými biologickými prostředky.

Hranice zamořeného úseku se vytyčuje předepsanými nebo výpomocnými výstražnými značkami, v noci světelnými, které se umísťují na dobře viditelných místech.

Chemické zbraně

jsou druh zbraní hromadného ničení.

Patří k nim otravné látky a prostředky, pomocí nichž se tyto látky používají (chemická munice, rozstřikovací agregáty, speciální vozidla apod.).

Chemické zbraně jsou prostředky k působení hromadných ztrát, vyčerpání, ke ztrátě bojeschopnosti živé síly, a k zamořování terénu, techniky a materiálu všeho druhu.

Jaderné miny

jsou druh jaderných zbraní. Používají se v systému ženijních zátarasů, kde tvoří jejich základ.

Jsou určeny k ničení různých objektů a zařízení, živé síly, techniky, materiálu a k vytváření zatarasených prostorů, prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů.

Podle způsobů přepravy, velikosti a ráže se dělí na přenosné a převozní; podle způsobu aktivace, časování, kontroly a jištění na řízené a neřízené.

Jaderné zbraně

jsou nejúčinnější druh zbraní hromadného ničení.

Jsou založeny na využití okamžitého uvolnění energie, vzniklé štěpením nebo slučováním atomů některých prvků.

Jaderné zbraně působí při výbuchu účinky tlakové vlny, světelného záření, pronikavé radiace a radioaktivního zamoření.

Kontrola radioaktivního zamoření

je druh kontroly stupně zamoření osob, výstroje, výzbroje, techniky, materiálu, proviantu a vody radioaktivními látkami.

Dělá se dosimetrickými přístroji a měří se v coulombech na kilogram za sekundu (dříve v milirentgenech za hodinu).

Smyslem kontroly radioaktivního zamoření je zjistit možnost vedení bojové činnosti bez nasazení prostředků protichemické ochrany jednotlivce a rozsahu prací při plnění úkolů úplné speciální očištění osob, výzbroje, techniky, materiálu a vody.

Kontrola stupně ozáření osob

je druh kontroly, jejímž úkolem je zjistit dávku (absorbovanou dávku)

u ozářených osob. Člení se na kontrolu skupinovou (v jednotkách) a individuální (péči zdravotnické služby).

Výsledky kontroly slouží k posouzení bojeschopnosti jednotek.

Místo speciální očisty (MSO)

je prostor s rozvinutými prostředky, určenými k plnění úkolů speciální očisty.

Místo speciální očisty zahrnuje

— plochu speciální očisty výzbroje a bojové techniky;

— plochu pro speciální očistu osob.

Celě MSO a jednotlivé plochy jsou rozděleny na část čistou a nečistou.

Místo speciální očisty se rozvíjí v nezamořených prostorech, blízko vodních zdrojů, přísunových a odsunových cest, v místech s vhodným příjezdem a výjezdem a dobrým maskováním.

Velitelem MSO je velitel chemické jednotky.

Nařízení k ochraně proti zbraním hromadného ničení

je písemný bojový dokument, kterým velitel nařizuje způsob a termíny plnění opatření ochrany vojsk a týlu proti zbraním hromadného ničení.

Slouží podřízeným velitelům a štábům jako podklad pro řešení OPZHN u vojsk a týlu.

Zpracovává je operační oddělení v součinnosti s odděleními druhů vojsk a služeb. Nařízení podepisuje velitel a náčelník štábu.

Odmořování

je zneškodnění nebo odstranění otravných látek ze zamořených objektů (výzbroje, bojové techniky, dopravních prostředků, výstroje, prostředků protichemické ochrany jednotlivce, terénu, postavení, vody, proviantního a jiného materiálu).

Může být částečné nebo úplné.

Odřad odstranění následků (OON)

je dočasně vytvářená jednotka, určená k odstraňování následků použití ZHN nepřitelem.

Je složen ze vševojskových jednotek a jednotek speciálních druhů vojsk a služeb (ženijních, chemických, zdravotnických a technických). Velí mu velitel vševojskové jednotky nebo určený důstojník štábu (velitel řídicí skupiny), který OON vysílá.

Odřady odstranění následků se vytvářejí na stupni pluku, divize, armády a frontu.

Ohnisko zasažení

je prostor, v němž byla vojska a týl zasaženy účinky zbraní hromadného ničení.

Ohnisko zasažení **jadernými zbraněmi** je charakterizováno vyřazením živé síly kombinovanými účinky (mrtví, ranění), zničením a poškozením zbraní, techniky a materiálu, různým stupněm boření a poškození vojenských a jiných objektů, zaval, požárů, popřípadě radioaktivním zamořením a záplavami.

Ohnisko zasažení **chemickými zbraněmi** je charakterizováno vyřazením živé síly účinky otravných látek (mrtví, zasažení) chemickým zamořením osob, zbraní, techniky, materiálu, terénu a ovzduší.

Ohnisko zasažení **biologickými zbraněmi** je charakterizováno vyřazením anebo infikováním živé síly, zamořením terénu a ovzduší biologickými prostředky.

Ochrana proti zbraním hromadného ničení (OPZHN)

je souhrn opatření, jejichž cílem je zabránit zasažení vojsk a objektů týlu jadernými, chemickými a biologickými zbraněmi, nebo alespoň maximálně oslabit jejich účinek, zachovat bojeschopnost vojsk a činnost týlu a zabezpečit úspěšné splnění jejich úkolů.

Ochrana vojsk proti ZHN je jedním z hlavních druhů bojového zabezpečení vojsk (zabezpečení operace).

Operační skupina

je část příslušníků velitelství svazku (svazu), vyčleněná k plnění konkrétního, časově omezeného úkolu.

Při řešení opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení se vytváří k průzkumu ohnisek zasažení, k dočasnému převzetí velení při vyřazení velitelského stanoviště podřízeného stupně velení, k organizování pomoci zasaženým svazkům (útvárům) při obnově bojeschopnosti po použití zbraní hromadného ničení nepřitelem nebo i k jiným úkolům.

Ozáření (expozice)

je veličina, která charakterizuje stupeň ionizace vzduchu fotonovým zářením.

Velikost ozáření se vyjadřuje v coulombech na kilogram (dříve v rentgenech. $1 \text{ R} = 2,58 \cdot 10^{-4} \text{ C.kg}^{-1}$).

(Pokračování v příštím čísle)